

Okuma Yazma Öğretim Sürecinde Uygulanan Gelenekler (Malatya İli Örneği)

Dilek Kırnık^{1,2}

ÖZET

Bu çalışmanın amacı ilkokula başlama ve okuma yazma sürecinde uygulanan gelenekleri incelemektir. Nitel araştırma yaklaşımlarından fenomenoloji yöntemi kullanılmıştır. Malatya ili Pütürge, Akçadağ, Battalgazi, Yeşilyurt, Arguvan, Darende ve Hekimhan ilçelerindeki köy okulları ziyaret edilerek en az bir çocuğu/yakını ilkokula başlayan ve geleneksel uygulamalar yapan velilerle görüşülmüştür. Veriler, betimsel ve içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Öğrenciler okula başladığında okulun ilk günü evdeki büyüklerin duasını alması, okula başlayacak öğrencinin okula başlamadan önce yakın olan büyüklerinin mezarını ziyaret etmesi, okula başladığı ilk hafta cuma namazı sonrası öğrencinin evinde yemek verilmesi, okuma yazma sürecinin başında ailede okumuş birinin öğrencinin el parmaklarını (on parmağı ayrı ayrı) öperek ilk deneyimi birlikte yaşamaları, okula başlayacak öğrenciye yeni elbiseler alınması, okula başlayacak öğrenci için ağaç dikilmesi gibi gelenekler uygulanmaktadır. İlkokul öğrencisi okuma yazmaya geçtiğinde uygulanan geleneklere bakıldığında; tüm sınıfa öğrencinin ailesinin yemek götürmesi, tüm sınıfa şekerleme dağıtılması, köyde uygun görülen yakın akrabalara muştu dağıtılması olarak sıralanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okuma-yazma öğretimi, İlkokul, Gelenekler

Traditions Applied in Literacy Teaching Process (Malatya Province Sample)

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the traditions practiced in the process of starting primary school and literacy. The phenomenology method, one of the qualitative research approaches, was used. Village schools in Pütürge, Akçadağ, Battalgazi, Yeşilyurt, Arguvan, Darende and Hekimhan districts of Malatya province were visited and parents who had at least one child/relative starting primary school and practicing traditional practices were interviewed. The data were analyzed using descriptive and content analysis. When students start school, traditions such as receiving the prayers of the elders at home on the first day of school, visiting the graves of the elders close to the student before starting school, having a meal at the student's home after

¹ İletişim Yazarı: dilekkirnık@harran.edu.tr

² Doktor Öğretim Üyesi, Harran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Şanlıurfa, Orcid: 0000-0002-7261-7259

(Makale Gönderim Tarihi: 14.04.2024 / Yayın Tarihi:28.06.2024)

Doi Number: [10.18026/cbayarsos.1468084](https://doi.org/10.18026/cbayarsos.1468084)

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Friday prayers in the first week of school, having an educated person in the family kiss the student's fingers (ten fingers separately) at the beginning of the literacy process and experiencing the first experience together, buying new clothes for the student who will start school, and planting a tree for the student who will start school are practiced. When a primary school student begins to read and write, traditions such as the student's family bringing food to the whole class, distributing sweets to the whole class, and distributing blessings to close relatives in the village.

Keywords: Teaching reading and writing, Primary school, Traditions

1. GİRİŞ

Her toplumun kendi özelliklerine göre farklı gelenekleri bulunmaktadır. Gelenek, bir toplumda çok eski zamanlardan beri uygulana gelmiş, yaşamda kendiliğinden meydana çıkmış, saygı duyularak kuşaktan kuşağa aktarılmış, sosyal gücü yüksek olduğu için bireyleri uygulamaya zorunlu hale getiren iyi alışkanlıklar, davranışlar, tutumlar olarak açıklanabilir (Celep, 2007; Güngör, 2006; Seyrek, 2018; Shils, 2003; Sweterlitsch, 2016; Yüksel, 1997). Halk arasında “töre” diye de adlandırılan bu uygulamalar kültürel öge olarak da değerlendirilebilir. Williams (2005) gelenek kavramını, saygı durulması zorunlu olan görevler olarak tanımlamaktadır. Gelenekler örf, anane olarak farklı kelimelerle sık sık aynı anlamda kullanılmaktadır. Yapılan birçok çalışmada (Ayverdi, 2005; Pakalın, 1983) gelenek kavramı, yasalarla güvence altına alınmadığı halde halkın benimseyip uyguladığı, tarihsel süreçte uygulama dayanakları ve tanıkları olan adetler olarak açıklanmaktadır.

Gelenekler toplum hayatında sağlık, tarım, spor, iletişim vb. farklı alanlarda karşılaşılan uygulamalardır. Gül'e (2007) göre her toplumun kendine göre müzik gelenekleri, düşün gelenekleri, çocuk eğitimi gelenekleri gibi çeşitli alanlarda farklı uygulamaları bulunmaktadır. Geleneklerin en yaygın kullanıldığı alanlardan biri, eğitimidir. Gelenekler eğitim çağında yaşantılar yoluyla aktarıldığı söylenebilir. Güvenç'e (1997) göre okullar kültürel mirasın kazandırılmasında da uygulanmasında da önemli alanlardır. Eğitim, bireylerin biliş seviyesini yükseltmesi, toplumların gelişmişlik düzeylerini artırması ile topluma etki ettiği kadar toplum da içinde var olan geleneklerle eğitimi etkilemektedir. Oktay ve Polat Unutkan'a (2007) göre dünyadaki değişimlere, toplumsal normlara bağlı olarak eğitimde de değişimler yaşanmaktadır.

Eğitim insanların davranışlarında istedik yönde kalıcı izli davranış geliştirme süreci olarak ele alındığında insanların davranışlarının çoğunun toplumsal normlarla oluştuğu düşünülebilir. Çünkü Sweterlitsch'e (2016) göre en genel anlamda gelenek, insan davranışlarını kapsayan geniş bir kavramdır. Bu kapsamda toplumda var olan “gelenekler” ile “eğitimin” birbirini besleyen iki önemli unsur olduğu söylenebilir. Bir toplumu oluşturan bireylerin dili, yaşam tarzı, kıyafetleri, yemekleri, törenleri, inanışları eğitim tercihlerini de etkilemektedir. Okula ilk başlama döneminden mezun oluncaya kadar toplumda farklı gelenekler uygulanmaktadır. Çağlayan'a (2006) göre okullar kültürel faaliyetlerin oluşturulduğu ve nesillere öğretildiği önemli kurumların başında

gelir. Köktürk'e (2017) göre soyut olan kültürel etkinlikler farklı eğitim kademelerinde okul içi ya da okul dışı gibi çeşitli ortamlarda müzik, resim gibi birçok sanat dallarıyla birlikte uygulanabilir.

Zorunlu eğitim kademelerinin başlangıcı olan ilkokullar öğrencilerin tüm hayatı boyunca en sık kullanacağı okuma yazma becerilerinin kazandırıldığı, dört işlem becerilerinin temelini oluşturulduğu kritik bir dönemdir (Çaycı ve Demir, 2006; Slocum, Street & Gilberts, 1995; Türkmenoğlu ve Baştuğ, 2017). İlkokula yeni başlayan öğrencilerin okula, öğretmene, arkadaşına en önemlisi öğrenmeye karşı olumlu tutum ve davranışlarda olmalarında birinci sınıfın önemli bir yeri vardır (Erbaş, 2021; Kargin ve Karataş, 2021). İlkokul birinci sınıf döneminde öğrencilerin okullara hazırlanması, okula uyum içinde çalışması, akademik başarı ile birlikte sosyal iletişimin güçlenmesi için farklı gelenekler uygulanmaktadır. Bu geleneklerin yapılma şekli ve nedenlerini bilmek o toplumun eğitimle olan ilişkisinin tespit edilmesi açısından önemlidir. Alanda ilkokula başlama sürecinde toplumsal anlamda geleneklere yönelik yapılmış bir çalışma olmaması ile birlikte eğitime katılımın kritik eşikte olduğu Doğu Anadolu Bölgesi özelinde bir araştırmaya rastlanmamış olması bu çalışmanın yapılmasını zorunlu hale getirmiştir. Sınıf öğretmenlerinin çalıştıkları bölgelerde uygulanan geleneklerin farkına varmaları, eğitimi destekleyen olumlu geleneklerin unutulmaması üzerinde araştırma yapılacak önemli bir konu olarak görülmüştür. Bu çalışmanın amacı, ilkokula başlama ve okuma yazma sürecinde uygulanan gelenekleri incelemektir. Araştırmanın alt amaçları ise şunlardır:

- Öğrencinin ilkokula başlamasıyla yapılan gelenekler nelerdir?
- Öğrencinin ilkokula yazma öğrenmesinden sonra yapılan gelenekler nelerdir?

2. YÖNTEM

Çalışmanın türü, veri toplama araçları, veri toplama süreci, verilerin analizi, geçerliği ve güvenilirliği gibi çalışma ile ilgili yöntemsel konular farklı başlıklarda ele alınmıştır.

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımlarından fenomenoloji yöntemi kullanılmıştır. Felsefe ve psikoloji alanları ile ilgili olan nitel bir yaklaşımı esas alan fenomenoloji; bir bölgede insanların yaşadığı ortak bir tecrübeyi, deneyimi az sayıda insanlarla çalışarak elde edilen verileri anlamlandırma ve çözümlendirme işlemidir (Creswell, 2018; Merriam, 2013; Patton, 2014; Yıldırım ve Şimşek, 2016). Yapılan çalışmada bu yöntemin tercih edilme sebebi; okuma yazma sürecine ilişkin gelenekselleşen yaklaşımları tespit etmek, geleneklerin sebeplerini öğrenmek, bu deneyimi yaşayan kişilere doğrudan ulaşmak ve bu deneyimi yaşayan insanların deneyimlerini tam olarak anlamaktır. Farklı kaynaklardan bilgi sahibi olduğumuz ancak yeterli düzeyde anlamlı bulmadığımız okuma yazma öğrenme sürecinde uygulanan farklı geleneklerin temel amacı, kapsamı, uygulama süreçlerini belirlemek amacıyla fenomenoloji yöntemi tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Malatya ili Pütürge, Akçadağ, Battalgazi, Yeşilyurt, Arguvan, Darende ve Hekimhan ilçelerindeki köy okulları ziyaret edilerek en az bir çocuğu ya da yakını ilkokula başlayan ve başlama sürecinde geleneksel uygulamalar yapan velilerle görüşülmüştür. Araştırmada 9 veli ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Katılımcıların özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Katılımcıların Özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Çocuk Sayısı
K1	K	53	İlkokul Mezunu	7
K2	K	46	Ortaokul Mezunu	4
K3	K	48	Ortaokul Mezunu	6
K4	K	41	Ortaokul Mezunu	4
K5	E	56	İlkokul Mezunu	5
K6	K	62	Bilinmiyor	6
K7	E	49	Lise Mezunu	3
K8	K	45	Ortaokul Mezunu	3
K9	K	47	Lise Mezunu	4

Tablo1 verilerine göre katılımcıların 7’si kadın 2’si erkektir. Katılımcıların yaşı 41 ile 62 arasında değişmektedir. Katılımcıların 1’inin eğitim düzeyi bilinmemekte, 2’si ilkokul, 4’ü ortaokul ve 2’si lise mezunudur. Katılımcıların çocuk sayıları en az 3 en fazla 7’dir.

Veri Toplama Araçları

Çalışma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Katılımcılara demografik sorular ile beraber konu ile ilgili açık uçlu sorular da sorulmuştur.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu

Çalışmanın amacı ve konusuna yönelik alan taraması yapılmış, konu ile ilgili önemli kaynaklar ve sorun alanları belirlenmiştir. Literatüre bağlı olarak (Yıldırım ve Şimşek, 2016; Yin, 2003) araştırma soruna yönelik var olan durumların tespitini sağlayacak sorular hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme formunda katılımcının demografik olarak;

- Cinsiyet
- Eğitim durumu
- Yaş
- Çocuk sayısı

gibi özellikleri sorulmuştur. Araştırma kapsamında velilere aşağıdaki sorular sorulmuştur:

- Çocuğunuza eğitim sürecinin başında (ilkokula başlama öncesi/ sırası/ sonrası sürecinde) ne tür geleneksel törenler/ adetler ya da diğer kültürel öğeler uygularsınız?
- Bu gelenekler nasıl uygulanır?
- Bu gelenekleri uygulama amacınız nedir?
- Bu geleneklerin uygulanması ya da uygulanmaması durumunun sonucu/sonuçları nelerdir?

Verilerin Toplanması

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen Aile Okulu Projesi kapsamında ailelerle yapılan etkinliklerde eğitimin önemi ve evde öğrencinin desteklenmesine yönelik bir çalışma yapılmıştır. Aileler bu süreçte köylerinde yapılan faaliyetlerle çocuklarını desteklediklerini söyleyerek ve uyguladıkları gelenekleri ifade etmişlerdir. Araştırmacı eğitim sürecinde uygulana gelenekler ile ilgili alan araştırması yapmış ancak sınırlı kaynaklara ulaşmıştır. Bu nedenle araştırmacı uzmanı olduğu temel eğitim alanında ilkokula başlangıç aşamasında uygulanan geleneklerle ilgili araştırma yapmış, araştırma sonrasında uzman görüşü alarak çalışma sorularını hazırlamış ve daha önce Aile Okulu Projesi için birlikte çalıştığı velilerle araştırma amacıyla tekrar görüşmeler yapmıştır. Çalışmanın amacı, yöntemi, kapsamı hakkında velilere açıklama yapılmış, görüşmeyi kabul eden velilerden randevu alınmıştır. Araştırmacı yakın ilçelerde (Akçadağ, Battalgazi, Yeşilyurt) yapılan görüşmeleri yüz yüze yapmış, uzak ilçelerden (Arguvan, Pütürge, Darende ve Hekimhan) araştırmaya katılmak isteyen velilerle online görüşmeler yapmıştır. Dil ve ağız yapısından kaynaklı değişik söylenen kelimelerin anlaşılabilirliğini artırmak için ses kaydı alınmıştır. Ses kaydından rahatsız olan velilerle yapılan görüşmelerde yazılı notlar tutulmuştur. Yüz yüze yapılan görüşmeler velilerin evlerinde yapılmıştır. Online görüşmeler telekonferans uygulaması üzerinden yapılmıştır. Her bir veli yapılan geleneksel uygulamaları tam olarak açıklaması için görüşme boyunca konuşmacının talebine göre süre belirlenmiştir. Görüşmeler en az 45 dakika en fazla 80 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Görüşme formu ile toplanan verilerin analizinde içerik ve betimsel analizi yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmacı sorulara verilen yanıtları online dosyaya yansıtmış, aynı sorulara verilen cevaplar bir araya getirilmiştir. Veri dosyası araştırmacı dışında Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme alanında doktora yapmış bir uzman tarafından incelenmiştir. Araştırmacılar verileri ayrı ayrı incelemiş ve veri analiz tabloları karşılaştırılmıştır. Uyum yüzdesi %75 altında olan kodlar araştırma kapsamında ele alınmamıştır. Çalışmada incelenen durumunun araştırılması sürecinde elde edilen literatür verileri ve katılımcıların görüşleri gözden geçirilerek temalar ve kodlara ilişkin taslak bir çalışma yapılmıştır. Durumun tüm unsurlarına ilişkin analiz birimleri tespit edilmiştir. Açık uçlu sorulara verilen cevaplar içerik analizi ile değerlendirilirken demografik verilere ilişkin verilen cevaplar betimsel analiz ile değerlendirilmiştir. Elde edilen kodlar katılımcıların görüşleri ile birlikte verilerek sunulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Yapılan fenomenolojik çalışmanın geçerlilik ve güvenirliliğini sağlamak için aşağıdaki koşullara uygun davranılmıştır:

- Verilerin analizinde araştırmacı dışında başka bir uzman da rol almıştır.
- Araştırmacılar arasında uyum yüzdesine (güvenirlik = uzlaşma sayısı / (uzlaşma sayısı +uzlaşmama sayısı)) dikkat edilmiş ve %75 üzerinde uyum gösteren görüşlere araştırma metninde yer verilmiştir (Meyer, 1999).
- Araştırma kapsamında incelenen durumun özellikleri açık olarak belirtilmiştir.
- Bulgular bölümünde katılımcıların görüşleri doğrudan verilerek bulguların anlaşılabilirliği güçlendirilmiştir.
- Tüm velilere görüşlerini açıklamak için yeterli imkân ve süre verilmiştir.
- Görüşme formunun oluşturulmasında uzman görüşü alınmıştır.
- Araştırmanın sonuçları, literatürde yer alan farklı çalışmalarla tartışılmıştır.

Etik Beyan

Bu çalışmanın yürütülmesi için Harran Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Etik Kurulu tarafından 15.02.2024 tarihine 2024/62 sayılı karar gereği etik kurulu izni alınmıştır.

3. BULGULAR

Katılımcıların görüşüne göre ilkokula başlayan öğrenciler için farklı gelenekler uygulanmaktadır. Katılımcılardan gelen görüşler, öğrencinin okula başlaması durumunda yapılan gelenekler ve öğrencinin okuma yazmaya geçmesi durumunda yapılan gelenekler olmak üzere iki farklı zaman dilimi olarak ele alınmıştır.

Öğrenci ilkokula başladığında yapılan gelenekler

Okula başlayacak öğrencinin okulun ilk günü evdeki büyüklerinin duasını alması: Öğrenci okulun ilk günü evdeki büyüklerin elini öperek onlardan para almaktadır. Bu durum aile içinde eğitime verilen önemi göstermekle birlikte öğrencinin oluşabilecek eğitim masraflarına katkı sunmak olarak düşünülmektedir. Konu ile ilgili katılımcının görüşleri şunlardır:

K6: Biz artık çocukları unuttuk. Ama yakın zamanda torunuma yaptığımız güzel âdetlerimiz var. Sabah hepimiz uyanırız. Çocuk yüzünü gözünü temizler, temiz zıbınlarını giyer, yemeğini yer. Sofraya gelir, beraber kahvaltımızı yaparız. Sonra çocuk bütün büyüklerin ellerinden öper. Büyük derken ebesi, dedesi, emmisi (amca), bibisi (hala) artık sofrada kim varsa. Büyükleri de o gün elinde ne varsa para olur, altın olur, gümüş olur fark etmez çocuğun avucuna koyar. Çocuk parayı alınca sevinir. Okulda bir şey gönlünü çekerse onu almış olur. Bizim köy okulunda çerçi yok ama o parayla ilçe pazarında istediğini alma gücü olur.

Okula başlayacak öğrencinin okula başlamadan önce yakın olan büyüklerinin mezarını ziyaret etmesi: Öğrencinin büyüklerini anması, onlara dua etmesi eğitim hayatına iyi bir başlangıç olarak düşünülmektedir. Konu ile ilgili katılımcının görüşleri şunlardır:

K2: Hasan'ın babasını çok genç yaşta kaybettik. Ailesini geçindirmek için çalışırken iş kazasında vefat etti. O zaman Hasan çok küçüktü. Ama şimdi büyüdü. Babasının ölmesi beni kahretti. Tabii hepimizi üzdü. Çocuklar ilkokula başladığında büyüklerinin duasını alması, Allah'ın rızasını kazanması için onları mezarlığa götürürüz. ... Amacımız onu korkutmak değil Hasan'ın babasını unutmamasını engellemek. Aynı zamanda babasıyla konuşarak özlemine dindirsin, ona söz vererek okulda başarılı olmak için çabalasın. Babası okula, okumaya çok düşkündü, İnşallah Hasan da o kadar düşkün olur. Babasını örnek almasını çok isterim.

Okula başladığı ilk hafta cuma namazı sonrası öğrencinin evinde yemek verilmesi: Öğrencinin okulla bir hafta geçirmesinden sonra inançlara göre önemli bir gün olan Cuma günü başta okulda bulunan müdür, öğretmenler, okul destek çalışanları olmak üzere camide bulunan halk öğrencinin evine yemeğe davet edilir. Konu ile ilgili katılımcının görüşleri şunlardır:

K8: Bizim köyümüzde herkes birbiriyle akrabadır. Depremden sonra şehir merkezinde oturan nice tanıdıklarımız, akrabalarımız da köye geri geldiler. Sayımız çok azdı ama şimdi Elhamdulillah sayımız iyi. Okulumuzda 13 tane öğrenci var. Okulun ilk günü, okulun ilk haftası, okulun ilk cuma günü bizim inançlarımız da çok önemli. Cuma günü insanların hayır etmesi, şükür etmesi, yardımlaşması sevaptır. Hayır dua alanın bereketi artacağı için bu günde herkes birbirlerine yemek götürüp getirir. İnandığımız dinin gereği olarak Cuma günü önemlidir. Oğlum okula başladı, aklı başında çok şükür, okula uyum sağladı. Öğretmenini sevdi, okulunu sevdi. Bu benim için çok güzel bir şey. Bin şükür olsun. Bu nedenle sevincimi akrabalarımınla paylaşmak isterim. Bizim bey, Cuma namazında köyümüzün imamına söyledi. İmamda namaz sonrası herkese duyuru yaptı. Evimizin küçüğü okula başladı, okulu da sevdi diye. Cuma namazına gelen tüm misafirleri evimizde ağırladık. ... Misafirlerin illa camide olması gerekmez. Sadece cami köyün en kalabalık yeri olduğu için insanlara duyuru yapmak açısından uygun. Yoksa köyden geçerken hiç tanımadığımız biri, yol sormak için orada olsa onu da yemeğe davet ederiz.

Okuma yazma sürecinin başında ailede okumuş birinin öğrencinin on el parmağını ayrı ayrı öperek ilk deneyimi birlikte yaşmaları: Öğrencilerin ilk okuma yazma sürecinde yaşadığı ve yaşayacağı zorluklarla mücadele etmesi, hep doğru ve hayırlı yazılar yazması için bu gelenek yapılmaktadır. Okumuş birinin bu geleneği yapması olumlu örnek oluşturması açısından önemlidir. Konu ile ilgili katılımcının görüşleri şunlardır:

K3: Okumak hem dinimizin hem toplumumuzun önemli gördüğü bir iştir. Bu nedenle okuma, bizim geleneklerimizde ve göreneklerimize çok önemli. Biz okuyan insanları severiz ve onlara çok saygı duyarız. Halk arasında "Okuyan adamdan zarar gelmez." deriz. Bütün kötülüklerin başını cahillik olarak görürüz. Hal böyle olunca okuyan insanlara da çok fazla önem veririz. İsteriz ki yetişen tüm çocuklarımız da okuyan insanlara çok önem versin ve kendisi de böyle olmak için çaba sarf etsin. Bu tarz durumların birbirinden örnek alarak birbirini etkilediğini düşünürüz. Bu nedenle okuyan

insanların çocuklarımızla daha fazla iletişimde olmasını isteriz. ... Çocuklarımız okula ilk başladığında ailemizde çok fazla okuyan birini evimize davet ederiz. O kişi öğretmenin ilk verdiği ödevleri çocukla birlikte yapar ve ona hayır duada bulunarak okumanın yazmanın öneminden konuşur. Çocuğun öğrenmek için en önemli organının akıl ve el olduğunu söyleyerek güzel şeyler yazsın, hayırlı şeyler yazsın, olumlu şeyler yazsın diye el parmaklarını tek tek öperek iyi dileklerde bulunur. ... Ya sürekli olarak şunu söyler: Yazdığın hep doğru ve adil olsun, İnşallah yazdığın şey insanları mutlu eder, İnşallah yazdığın şeyler hayırlara kapı açar, İnşallah yazdığın her kelime insanlara huzur getirir. Seni başarıya ulaştırır. ...

Okula başlayacak öğrenciye yeni elbiseler alınması: Öğrenci okula başlayacağı, yabancı kişilerle ortak yaşam alanında çalışacağı düşünüldüğünde çocuğun yeni kıyafetlere ihtiyacı olduğu görülmektedir. Bu kapsamda aile öğrencinin cinsiyetine, yaşına, ekonomik durumlarına göre öğrencilerin toplum içinde giyebileceği kıyafetler almaktadır. Konu ile ilgili katılımcının görüşleri şunlardır:

K4: Bir çocuğun okula başlaması tıpkı bir bayram hazırlığı gibi düşünülmeli. O çocuk okudukça hem ailesine, hem kendine çok büyük yararları olacaktır. Hepimizin maddi durumu ne yazık ki iyi değil ancak okula başlayan bir çocuğumuz için yaptığımız en güzel adetlerden biri onlara elimiz yettiğince güzel kıyafetler almaktır. Yaşı küçük olduğu ve sürekli evde olduğu için çoğunlukla yeni bir kıyafet almamız, ağabeyleri ablalarının kıyafetlerini giydiririz. Ancak okula başlayınca çocuk elin içinde her gün okula gidip gelecek, okulun kendine göre bir özelliği var tabii. Bu nedenle okula uygun giyinmesi gerek. Giyinmek hem yeni tanışacağı insanlar açısından çocuğun utanmaması hem de kendine arkadaşlar arasında bir yer bulması açısından önemli. Öğretmeni de ilk onu kıyafetleri ile göreceği için çocukla ilgili güzel şeyler düşünsün, güzel görünsün diye yeni kıyafetler alırız. O nedenle okul açılmadan önce ilçe pazarına ineriz. Buranın sonbaharı, kışı sert geçer. O nedenle çocuğa pantolon, kazak, mont alırız.

Okula başlayacak öğrencinin saç bakımı yapılması: Okula başlayacak öğrenci erkek ise saçları kesilir. Kız ise saçları bağlanacak kadar kısaltılır ya da örgü yapılır. Konu ile ilgili katılımcının görüşleri şunlardır:

K9: Saç kesme bizde hep olumlu bir olaydan önce yapılır. Saç kesmek hep hayırlı işlerde yapılır. Misalen düğün olacağı zaman gelinin ya da damadın saçları kesilir, düzenlenir. Misalen hacca giden kişiler hac esnasında saçını keserek hacı olurlar. Biz de okula giden çocukları okula başlamadan birkaç gün öncesinde saçlarını keseriz. Bunu iki sebepten yaparız. Birincisi eli yüzü temiz olsun diye. Çünkü saçlar uzun olduğunda çocuğun görünüşü karışık durur. İkincisi fazla yükten arınsın ve yeni yeni şeyleri rahatlıkla öğrensün isteriz. Kesmeye erkek çocuklar babasıyla ya da amcasıyla gider. Kız çocuklara ise teyzesi, halası yardım eder. Genelde saç kesme konusunda maharetli olan birisi saçları keser. Saç kesildikten sonra saç kesen kişiye bir ücret verilir ya da bir hediye alınır. Saç kesme ya da düzleme işi bittikten sonra ise hep beraber tatlı bir şey yenir. Ya helva kavrulur ya reçel ekmek yenir ya da bal eklemek. Zengin olanlar bal eklemek yedirir.

Okula başlayacak öğrenci için ağaç dikilmesi: Öğrencinin biyolojik yaşamı kadar eğitim yaşamının da uzun ve hayırlı olması, her canlının yuvası olan doğaya uyumlu yaşaması

için öğrencinin eğitim gördüğü okulun bahçesine bir fidan dikilir. Okulun bahçesinde yeterli alan olmaması durumunda okula yakın köyün sosyal alanlarından uygun olan bir yerine fidan dikilir. Konu ile ilgili katılımcının görüşleri şunlardır:

K1: Ağaç bizde çok farklı anlamlara gelir. Ağaç güçlü bir aileyi temsil eder. Ailenin büyüklüğü ağacın köklerini ifade eder. Yeşeren dallar ise çocukları temsil eder. Eğer bir ağacın gövdesinin güçlü olmasını istiyorsanız, köklerini güçlendirmeniz gerekir. Yani atadan aileden aldığı ahlakla çocuklar toplumda mutlu, huzurlu, başarılı yaşayabilirler. Ağaç aynı zamanda çocukları da temsil eder. Ağaç yaşken eğilir derken aslında çocuğun erken yaşlarda alması gereken eğitiminin önemli olduğunu konuşuruz. Ağaç, bizim için çocuktur. Ağaç olmadan nasıl temiz hava alınamazsa çocuk olmadan da nefes alamayız. Çocuklar da, ağaçlar da bizim geleceğimizdir. Çocuklar küçük bir fidan olunca hayat da onlar için topraktır. Belki de toprağa ne kadar tutulursa hayata da o kadar tutulacağını düşünürüz. Dolayısıyla ağaç bizim için çok önemli. Okula başlayan her bir çocuk için bir ağaç dikeriz. Diktiğimiz ağaçlar kiraz, kayısı, şeftali, dut gibi meyve ağaçları olabileceği gibi meşe, kavak, iğde, söğüt, akasya gibi gölgelik ve hoş kokulu ağaçlar da olabilir. Çocuk büyüdükçe ağaç da büyüsün, ağaç geliştikçe çocuk da çok şey öğrenip gelişsin, ağacın bulunduğu yere faydası olduğu gibi çocuğunda vatanına milletine faydası olsun isteriz. Bunun için dua ederiz. Fidanı dikince bakımını biz yaparız ama gelişiminden çocuğu sorumlu tutarız. Bir işi takip edip onu beklesin, büyütsün (sorumluluk sahibi olsun) isteriz.

Öğrencinin okula başlamasıyla birlikte öğrencinin ailesinin okulun eksik bir işini ücretsiz yapması: Öğrencisi ilkokula yeni başlayan veliler, herhangi bir ücret almaksızın okulun en az bir işini yapmaktadır. Örneğin su borularını tamir etme, tuvaleti işlevsel hale getirme, okula odun temin etme, okul çatısını onarma vb. işler yapılmaktadır. Konu ile ilgili katılımcının görüşleri şunlardır:

K7: Köyümüzün okulu, camisi, köy evi hepimizin en sık gittiğimiz yerler. Burada çalışan öğretmenimizin, imamımızın, muhtarımızın her zaman halini hatırlar sorar, konuşur, sohbet ederiz. O okulda ister çocuğumuz okusun, ister okumasın fark etmez okulun bir eksiği varsa gideririz elbette. Ancak çocuğumuz okula başlamışsa okulun hangi işi var ise bunu daha istekle ve şevkle yaparız. Kızım okula ilk başladığında öğretmenle konuştum. “Bizde bir adet vardır. Okulun bir eksiği varsa ben gelip tamir edeyim.” dedim. Elimden tamir işleri de gelir. Öğretmen de bana çatıyla ilgili sorundan bahsetmişti. Biraz okul müdürü biraz köy muhtarı yardım ederek malzeme aldık, okulun çatısını tamir ettim. Elimde olsaydı malzemeleri de ben alırdım ancak elimde olmadığı için muhtarla müdür sağ olsunlar malzemeleri tedarik ettiler. Ben de gelip çatıyı tamir ettim. Genelde bizim köyde okulun yolu, okulun suyu, okulun tuvaleti, okulun çatısı öğrenciler için düzenlenir, yapılır, tamir edilir. Ve bundan herhangi bir ücret alınmaz.

Okulun ilk günü sabah okula ailece hep birlikte gidilmesi: Öğrencinin okula gönül rızası ile gitmesi, yaşadığı çevredeki insanların desteğini alması için öğrencinin evi ile okul arasındaki tüm evlere uğrayarak büyüklerden dua, şeker, mendil alınmaktadır. Konu ile ilgili katılımcının görüşleri şunlardır:

K5: Bir bayram sabahı gibi okulun ilk günü çocukla ailenin tüm üyeleri bir araya gelirler ve okul yoluna doğru yürümeye başlarlar. Okul yolu üzerinde hangi akrabanın evi, hangi

komşunun evi varsa tek tek uğranır. Çocuk onların kapısını çalar, ellerini öper. Onlar da elini öpen çocuğa dua ederler. Evine gidilen kişilerden şeker veren olur, mendil veren olur, sadece dua eden olur. Çocukla birlikte köyde daha önce okula giden çocuklar da gruba katılırlar. Evde babası varsa babası katılır, annesi varsa annesi gelir. Ebesi, dedesi, amcası, dayısı... Daha önce okulda okuyan kuzeni, yeğeni artık kim varsa o yürüme ekibine katılır. Okulun bahçesine varıldığında çocuk sınıfa gönderilir. Öğretmen ile bahçede ayaküstü biraz sohbet edilir ve sonra herkes evine döner. Çocuğun öğlen arasında yemeğe gelmesi dört gözle beklenir. Çocuk eve gelince okulun nasıl geçtiği sorulur, onunla sohbet edilir, yemek yenir. Öğle arası bitince çocuk, okuldaki okuyan üst sınıftaki arkadaşlarıyla okula gönderilir. Bu gururu, çocuğu olan herkesin yaşamasını dilerim.

Öğrencinin oyuncaklarını ihtiyaç sahiplerine kendisinin dağıtması: Oyuncak çocukların gelişiminde önemli yer tutan materyallerdir. Bazen hayat kuralları, bazen bir problemin çözüm aşamaları, bazen bir metnin somutlaştırılması gibi farklı amaçlarla kullanılabilir. Okul çağına öğrencinin gelmesi ile beraber oyun amaçlı geçen sürecin öğrenme odaklı geçmesi planlanır ve oyuncaklarla geçen süre azalır. Okula başlayan öğrencinin oyuncakla olan iletişim düzeyi eskiye nazaran değişir. Konu ile ilgili katılımcının görüşleri şunlardır:

K3:Çocuk okula başlayınca okuldan önceki yaşamında kullandığı oyuncaklar, eşyalar ihtiyaç sahibi olan kişilere verilir. Aslında çocuğun küçülen elbiseleri ve ayakkabılarını biz büyükler dağıtırız. Dağıtırken bu durumu çocuklara çoğunlukla sormayız. Ancak oyuncaklar çocukların çok hassas olduğu noktalar. O nedenle isteriz ki çocuk, oyuncaklarını kendisi dağıtsın. Bu hiç kolay olmuyor. Mesela benim kızım okula ilk başladığında kendi ördüğüm, diktiğim ya da onun için satın aldığım bebekleri, minik hayvanları kaldırmak istedim ama çocuğum buna izin vermedi, hatta ağladı. İlk bir iki hafta boyunca oyuncaklarıyla oynamaya devam etmek istedi. Ama ben onunla büyüdüğü konusunda konuşmaya çalıştım. Daha sonra ablası da kardeşine kendi yaşadığı durumu anlattı. Ablası da okula başlayınca kendi oyuncaklarının bir kısmını kaldırdık bir kısmını dağıttık. Ablası kardeşine kendi geçtiği süreci anlattı. Sonra oyuncaklardan birazını kendisi seçerek kendi istediği köydeki küçük çocuklara dağıttı. Oyuncaklarını daha küçük çocuklara vermesi aslında ben büyüdüm düşüncesinin gelişmesi için önemli bir adım. Artık oyuncaklarla oynamak yerine ödev yapma sorumluluğunu kazanması gerekir.

Şenlik yapılması: Köyün kendi imkânları ile topladığı malzemelerle toplu yemek yapıp şenlik düzenlenmesidir. Bu şenlikte okula başlayan öğrenciler için de farklı gelenekler uygulanmaktadır. Konu ile ilgili katılımcının görüşleri şunlardır:

K8: Bizim Hekimhan yöresinde her yıl aralık ya da ocak ayı gibi kış yarısı şenliği düzenlenir. Burada kışı yaralamış olmanın verdiği mutlulukla köydeki herkes bir araya gelir ve yemek malzemeleri köylülerden toplanır, yemek yapıp yenir. Bizim köyde ise eylül ya da ekim ayı gibi şenlik düzenlenir. Bizim köyde yapılan şenlikteki amaç kışın başlaması ile birlikte köye gelenler ile gelenlerin vedalaşmasını sağlamak, okul çağındaki çocukları okula, eğitime, öğrenmeye hevesli hale getirmektir. Köyde yapılan şenlikte öğrenciler köy evine davet edilir. Köydeki büyükler okul çağındaki tüm çocukları

karşısına alır. Onlarla okul hakkında, dersler hakkında konuşurlar. Köydeki büyükler çocuklara kendi hayatından olumlu örnekler anlatarak okulda başarılı olmaları için çocuklara tavsiyeler verir. Bu arada köydeki kadınlar ise çocukları ve şenliğe katılan diğer misafirleri için tatlı, kömbe, helva, içli köfte vb. yiyecekler hazırlarlar. Hazırladıkları yiyecekleri köy evine getirip bırakırlar. Köy evindeki büyükler ve okul çağındaki çocuklar bu yiyecekleri yer. Hekimhan'ın ünlü ceviz oyunu oynanır. Fotoğraflar çekilip köy odasına asılır. Bazen köy evinin önündeki geniş alanda çocuklar oyun oynar. Davul zurna çalar. Hava soğuk ya da yağışlı olduğunda köy evinin içindeki yapılan etkinliklerle şenlik biter.

Okula başlamadan önce çocuğun okula hazırlanması: Öğrencinin okula hazırlığı kapsamında okul kuralları hatırlatılarak farklı etkinlikler yapılmaktadır. Okulda temizlik kurallarının önemi hatırlatılarak okul başlamadan çocuk temizce yıkanır. Okulda herkes ile olumlu iletişim kurması vurgulanarak tatlı dilli olsun diye tatlı yedirilir. Çocuk her arkadaşı ile anlaşabilmesi ve yumuşak huylu olması için yün postuna oturtulur. Konu ile ilgili katılımcının görüşleri şunlardır:

K6: Biz çocuklarımızı mektebe göndermeden önce onlara çok nasihat ederdik. Nasihat etmekle de kalmaz onlara farklı davranışlarda bulundurduk. Çocuklara güzel söz söylemenin önemini anlatmak için, kavga etmemeleri için, her zaman güler yüzlü olmaları için pekmez, bal yedirirdik. Nasıl bu tatlılar sizin ağızınızda bir tat bırakıyorsa güzel bir söz söylediğinizde de karşınızdaki insanın gönlünde bir tat bırakırsınız derdik. Çocuklarımız yumuşak huylu olsun, kavga etmesin, kimseyle tartışmaya girmesin, birbirlerinin canlarını yakmasınlar diye onları evimizin en kıymetli eşyası olan koyun postunda oturduk. Hem çocuklarımıza bir itibar vermiş olurduk hem de orada yumuşak huylu olmanın önemini anlatırdık. Tabii bunların şu an birçoğu uygulanmıyor, unutuldu, unutulmak üzere. Mademki siz kayıt altına alacaksınız, bunlar da unutulmasın.

Öğrencinin okuma yazmayı öğrendikten sonra yapılan gelenekler

Öğrencinin eve yazma pusulası götürmesi: Öğrencinin kendi el yazısı ile okuma yazma öğrendiğine ve bunun karşılığında isteklerine yönelik bir yazı yazar. Veli de öğrencinin okuma yazmayı öğrendiğini görmesi ile birlikte çocuğunun talep ettiği isteklerini karşılar. Konu ile ilgili katılımcının görüşleri şunlardır:

K9: Bizim köyümüzde genelde öğrenciler okuma yazmaya 3-4 ay içerisinde geçiyorlar. Biz de köyümüzde çalışan öğretmenlere ya da yeni tayin olan öğretmenlere köyümüzün bu adetini anlatıyoruz. Bizim köyde çocuğumuz okuma yazmaya geçtiğinde kendi el yazısıyla "Anne ya da Baba, ben okuma yazmaya geçtim. Okuma ve yazma öğrendiğim için(yemek, pasta, çerez, meyve) yapmanızı istiyorum." diye bir pusula yazar. İsteddiği hangi yemeği yazarsa biz de o yemeği yapar, okula götürürüz. Burada hem öğrencinin okuma yazma öğrenmiş olması hem sınıfça ortak yenilecek yiyecekleri belirlemiş olması bizim için neşe kaynağıdır. Bu pusulayı öğretmen eve gönderdikten sonra öğretmenle iletişime geçeriz. 3 ya da 4 gün içinde okuldaki tüm sınıf öğrencilerine yönelik yemekler yapar, götürürüz. Öğle arasında götürürüz ki, çocuklar dersinden geri kalmasın hem de öğlen acıktıkları için güzelce yemeklerini yerler. Benim çocuk sınıfça lahmacun istemişti. Biz de tüm sınıfa ve öğretmene lahmacun yapıp götürdük. Hepsine afiyet olsun.

Öğretmene hediye verilmesi: Okuma yazma süreci sonunda her öğretmene köy halkının imkânına göre hediye verilmektedir. Konu ile ilgili katılımcının görüşleri şunlardır:

K1: Köyümüze gelen öğretmenler bizim kardeşimiz gibi olur. Onlar bu köyde bizim rehberimiz, yol göstericimiz ve çocuklarımızın hocasıdır. Sadece çocuklara değil, bize de katkıları çoktur. Bazen biz de sıkıştığımız, zorlandığımız yerde gider fikrini alır, akıl danışırız. Çocuklarımız okuma yazmaya geçince sadece çocuklarımızı değil aynı zamanda öğretmenlerini de ödüllendirmek isteriz. Elbette ki hiçbir hediye öğretmenin emeğini karşılamaz ancak çam sakızı çoban armağanı, öğretmenlerimizi de mutlu etmek, saygımızı göstermek isteriz. Bu nedenle çocuğun okuma yazmaya geçmesiyle birlikte öğretmenlerimize köy içinde farklı hediyeler veririz. Yani bu hediyeler maddi olarak büyük hediyeler olmaz elbette. Ancak onları saydığımız gösteririz. Mesela el örmesi çorap, lif, dolama, süt, peynir, kaz, tavuk, horoz vb. hediyeler veririz.

Tüm sınıfa şekerleme dağıtılması: Öğrencinin okuma yazmaya geçmesiyle birlikte tüm sınıfa şekerleme ve çikolata dağıtılmaktadır. Konu ile ilgili katılımcının görüşleri şunlardır:

K2: Biz kendimiz tam olarak okuma yazma öğrenemediğimiz için çocuklarımız okuma yazma öğrenince çok mutlu oluyoruz. Zannediyorum ki okuma yazma öğrenince karşılacağı tüm sorunları problemleri kolaylıkla aşacak. Bu mutluluğumuzu çevremizdeki diğer insanlarla da paylaşıyoruz. Bizim mahallede genellikle çocuğumuz okuma yazmaya geçince mahalledeki çocuklara ya da sadece okuldaki çocuklara şekerleme, çikolata dağıtılır. Biraz daha zengin olanlar çocuklara gofret, pasta, kek, meyve suyu dağıtır. Çocukları sevindirmenin sevabı dışında iyi olan davranışların çoğalması için de bu geleneğin devam etmesini önemli görüyorum.

Köyde uygun görülen yakın akrabalara muştı dağıtılması: Öğrencinin okuma yazmaya geçme müjdesi köydeki akrabalara havlu veya bardak dağıtımı yapılarak duyurulur. Konu ile ilgili katılımcının görüşleri şunlardır:

K5: Köyümüzde olumlu olan her tür durumu haber vermek için muştı dağıtılır, muştı müjde demektir. Bizim köyde aşağı mahallede ise buna okuntu denir. Okuntu geleneklerimize göre, bir yetişkin düğününü ya da sünnet düğününü haber etmek için yakın akrabalara hediye göndermektir. Bizim çocuklar da okumaya başlayınca bunu haber etmek için akrabalarımıza fincan, bardak, havlu, yazma gibi küçük bir göndeririz. Onlar da çocuklara penye, şapka, toka, suluk, kırtasiye malzemesi gibi küçük hediye getirerek hayırlı olsun derler. Bu hediyeleşmenin güzelliği ile beraber mutlu haberin yaygınlaşması açısından önemlidir.

Sosyoekonomik düzeyi yetersiz olan ailelere maddi yardım yapılması: Öğrencinin okuma yazma öğrenmesi gibi yaşanan olumlu olaylardan sonra fakirlere yardım verilmektedir. Konu ile ilgili katılımcının görüşleri şunlardır:

K4:Yardımlaşmak, fakirleri gözetlemek, onların eksiklerini gidermek bizim toplumsal görevlerimizin başında yer alıyor. Bunu çoğu kez muhtarlar yapar ama biz de mahallemizdeki eli dar olan insanları sürekli aklımızda tutarız. Bir gelenek olarak

olmasa bile çoğunlukla çocuklarımızın okuldaki başarıları sonrasında mahallemizdeki fakirleri sevindirmeyi adet edindik. Benim çocuğum okuma yazmaya geçince karşı komşumun mutfak masraflarına yardım ettim. Büyük oğlum sınavı kazandı. Mahalledeki yaşlı bir teyzeye elektrikli battaniye aldım. Yani bu bir şükür hediyesi gibi düşünülebilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

İlkokula başlama ve okuma yazma sürecinde uygulanan gelenekleri incelemek amacıyla yapılan çalışmada en az bir çocuğu/yakını ilkokula başlayan ve geleneksel uygulamalar yapan velilerle görüşülmüştür. Malatya ili içinde eğitim hayatına yeni başlayacak öğrencilere ilişkin eğitimi desteklemek amacıyla farklı gelenekler uygulanmakta olduğu görülmüştür. Celep'e (2007) göre her toplumda birbirinden farklı olmak üzere nesillere aktarılan gelenekler bulunmaktadır. Güçlü'ye (2014) göre kültür; psikoloji, sosyoloji, tarih, etnoloji gibi çok sayıda sosyal bilimlerin beraberinde olan bir konudur. Geleneklerin kültürel öge olduğu ve bu bilim dallarının eğitimle doğrudan ilişkisi olduğu düşünüldüğünde bu araştırmanın verilerinin disiplinlerarası olması açısından önemli olduğu söylenebilir. Tezcan'a (1997) göre eğitimin işlevsel yapıda olmasının temel unsuru kültürel bağlardır ve eğitim kültürle şekillenir.

Öğrenciler okullaşma sürecinde çevresinden etkilenmekte ve kendine olumlu örnekler bulmaya çalışmaktadır. Durkheim'e (2016) göre öğrenciler toplumda yer alan davranışlar, tutumlar, beden dili ve sözler ile sürekli şekillenmektedir. Araştırma kapsamında da ilkokula yeni başlayan öğrencilerin yaşadıkları alan içinde doğrudan ya da dolaylı olarak yaşadıkları gelenekler ele alınmıştır. Araştırma verilerine göre öğrencinin okula başlaması sürecinde yapılan gelenekler ve öğrencinin okuma yazmaya geçmesi durumunda yapılan gelenekler olmak üzere iki ayrı dönemde yapılan etkinlikler şeklinde incelenmiştir. Gül'e (2007) göre kültürel ve tarihsel süreçler anlamında birçok çeşitliliğe sahip olan Türklerin müzik, mutfak kadar çocuk eğitiminde de farklı kültürel uygulamaları bulunmaktadır. Bu araştırmanın verileri de çocuk eğitiminde yapılan geleneklerle ilgili olduğu söylenebilir. Güvenç'e (1997) göre okullar kültürel mirasın aktarımında etkin role sahip olarak toplumların kültürünü ve kültürel değişimlerini biçimlendirir. Bu araştırma bulgularına bağlı olarak okulların çocuk yetiştirme amacına bu geleneksel uygulamaların destek verdiği söylenebilir.

Öğrenci ilkokula başladığında yapılan gelenekler; okula başlayacak öğrencinin okulun ilk günü evdeki büyüklerinin duasını alması, okula başlayacak öğrencinin okula başlamadan önce yakın olan büyüklerinin mezarını ziyaret etmesi, okula başladığı ilk hafta cuma namazı sonrası öğrencinin evinde yemek verilmesi, okuma yazma sürecinin başında ailede okumuş birinin öğrencinin on el parmağını ayrı ayrı öperek ilk deneyimi birlikte yaşamaları, okula başlayacak öğrenciye yeni elbiseler alınması, okula başlayacak öğrencinin saç bakımı yapılması, okula başlayacak öğrenci için ağaç dikilmesi, öğrencinin okula başlamasıyla birlikte öğrencinin ailesinin okulun eksik bir işini ücretsiz yapması, okulun ilk günü sabah okula ailece hep birlikte gidilmesi, öğrencinin oyuncaklarını ihtiyaç sahiplerine kendisinin dağıtması, şenlik yapılması, okula başlamadan önce çocuğun okula hazırlanması olarak sıralanmaktadır. Yapılan araştırmalarda (Meşeci Giorgetti, 2016; Şişman, 2010) geleneksel uygulamaların öğrenciler üzerinde olumlu etkisi olduğu görülmüştür. Meşeci Giorgetti'ye (2016) göre öğrenme sürecinde yaşanan kültürel etkinlikler, ritüeller; öğrenci ile çevresi arasındaki

iletişimi belirler, kurumlar ya da kişiler ile bireyin duygusal bağlar kurmasını destekler ve bireyin kendi iradesi ile gönüllü olarak toplumsal kurallara uyumunu kolaylaştırır. Şişman'a (2010) göre kültürel konular; değer, sembol, teknoloji, dil gibi konularda manevi, teknik, toplum, anlam boyutlarında ele alınabilir. Bu bulgulara bağlı olarak geleneklerin öğrencinin ve velilerin okulla kuracağı iletişimi olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir. Bu çalışmada da bölgenin özellikle maneviyat ve toplum boyutlarında ilişkin gelenekleri uyguladıkları söylenebilir.

Öğrencinin okuma yazmaya geçmesiyle yapılan geleneklere bakıldığında; öğrencinin eve yazma pusulası götürmesi, öğretmene hediye verilmesi, tüm sınıfa şekerleme dağıtılması, köyde uygun görülen yakın akrabalara muştı dağıtılması ve sosyoekonomik düzeyi yetersiz olan ailelere maddi yardım yapılması vb. uygulamalar yapıldığı tespit edilmiştir. Okuma yazmaya geçen öğrencilere yönelik yapılan geleneklere bakıldığında iletişim ve yardımlaşma kökenli faaliyetlerin yapıldığı görülmektedir. Özmen'e (2015) göre aynı kültürün parçası olan insanlar arasında inanışlara ve bölgelere göre farklılaşan gelenekler bulunmaktadır. Bu araştırma kapsamında bazı bölge halkı sosyal yardımlaşmaya dayalı gelenekleri uygularken bazı bölgelerde ise yemek yedirme, hediyeleştirme gibi gelenekleri uygulamaktadırlar.

Bu çalışmada ilkokula başlama sürecinde yapılan gelenekler araştırılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlara bağlı olarak çeşitli öneriler sunulmuştur. Bunlar:

- Farklı eğitim kademelerinde uygulanan gelenekler araştırılmalıdır.
- İlk okuma yazma sürecinde yapılan bu geleneklerin öğrencilerin davranışlarına etkisi belirlenmelidir.
- Uygulanan geleneklerin aile, çevre, toplum odağındaki etkileri tespit edilmelidir.
- Geleneklerin uygulanmasında etkili olan değerler tespit edilerek bu değerlerin herkes tarafından uygulanmasına ilişkin projeler hazırlanmalıdır.
- Geleneklerin uygulanmasını teşvik eden ve engelleyen unsurlar belirlenmelidir.
- Araştırmanın farklı bölgelerde yapılması önerilmektedir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Makalenin tüm süreçlerinde Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi'nin araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hareket edilmiştir.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Makalenin tamamı birinci yazar tarafından kaleme alınmıştır.

Çıkar Beyanı

Yazarın herhangi bir kişi ya da kuruluş ile çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKÇA

- Ayverdi, İ. (2005). *Misalli büyük Türkçe sözlük*. 1. Cilt İstanbul: Kubbealtı Yayınları.
- Celep, C. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2018). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Çağlayan, A. (2006). *Geçmişten günümüze eğitim kurumları*. İstanbul: Gülhane Yayınları.
- Çaycı, B., ve Demir, M. K. (2006). Okuma ve anlama sorunu olan öğrenciler üzerine karşılaştırmalı bir çalışma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(4), 437-456.
- Durkheim, E. (2016). *Eğitim ve sosyoloji*. (çev. Pelin Ergenekon). İstanbul: Pinhan Yayıncılık

- Erbaş, Y. H. (2021). Covid-19 salgını döneminde eğitim: İlkokuma yazma öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(2), 360-380.
- Gül, S. (2007). *Türklerin kültür tarihi*. İstanbul: Nokta Yayınları.
- Güngör, E. (2006). *Tarihte Türkler*. İstanbul: Ötüken Yayınları
- Güvenç, B.(1997). *Kültürün ABC'si*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kargın, T. ve Karataş, A. (2021). Sınıf öğretmenlerinin gözünden küresel salgın sürecinde uzaktan eğitim aracılığıyla ilk okuma yazma öğretimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(4), 1264- 1284.
- Köktürk, M. (2017). *Toplum ve kültür*. İstanbul: Ötüken Yayıncılık.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma*. Ankara: Nobel Yayıncılık
- Meşeci Giorgetti, F. (2016). *Eğitim ritüelleri*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Şişman, M. (2010). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: PegemA Yayıncılık
- Meyer, G. J. (1999). Simple procedures to estimate chance agreement and kappa for the interrater reliability of response segments using the rasch comprehensive system. *Journal of Personality Assessment*, 72, 230-255
- Oktay, A., ve Polat Unutkan, Ö. (2007). *İlköğretim çağına genel bir bakış*. İstanbul: MorpaYayıncılık
- Özmen, N. (2015). *Edirne romanlarında geçiş ritüelleri ve din*. İstanbul: Rağbet Yayınları.
- Pakalın, M. Z. (1983). *Osmanlı tarih deyimleri ve terimleri sözlüğü*. 3. Cilt, İstanbul: MEB Yayınları
- Patton, M.Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi
- Güçlü, N. (2014). Kültür, N. Güçlü (Ed.), *Okul Kültürü* içinde (ss.3-41) Ankara: Pegem Akademi.
- Seyrek, A. M. (2018). *Sosyoloji sözlüğü*. İstanbul: Yediveren Yayınları.
- Shils, E. (2003). *Gelenek*. Ankara: Doğu Batı Dergisi, Gelenek Özel Sayısı, 25.
- Slocum, T. A., Street, E. M., ve Gilberts, G. (1995). A review of research and theory on the relation between oral reading rate and reading comprehension. *Journal of Behavioral Education*, 5(4), 377-398
- Sweterlitsch, R. (2016).*Gelenek*. (A. Büyükokutan Töret, Çev.) Millî Folklor, 28(110), 121-124 (Orijinal çalışma basım tarihi 1997)
- Türkmenoğlu, M. ve Baştuğ, M. (2017). İlkokulda akran öğretimi aracılığıyla okuma güçlüğünün giderilmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(3), 36-66.
- Tezcan, M. (1997). *Eğitim sosyolojisi* (11. Baskı). Ankara: Kendi yayını.
- Williams, R. (2005). *Anahtar sözcükler*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yıldırım, A., Şimşek H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. K. (2003). *Case study research design and methods* (3. Baskı). London: Sage Publications
- Yüksel, M. (1997). *Sosyoloji*. Ankara: Hatiboğlu Yayınevi